

In bataia CET-urilor

Marti, 15 Septembrie 2009 - 12:06



Zicala populara „Unde-i fum e si caldura” a fost, in ultimii 50 de ani, metodologie de lucru pentru Centralele Electro Termice (CET) din Romania. Fie ca produceau in cogenerare energie electrica si termica, fie ca ardeau doar pacura ca sa incalzeasca clasa muncitoare, ele poluau cu harnicie aerul respirat de aceeasi clientela. In ciuda reducerilor masive de noxe pe fondul prabusirii economice de dupa 1989, UE ne-a stabilit in 2007 o perioada de conformare pana in 2014, timp in care CET-urile ar trebui sa-si re tehnologizeze instalatiile si sa-si reduca emisiile de noxe. In caz contrar, ar trebui inchise. Autoritatile romane au avut la dispozitie aproape trei miliarde de euro din fonduri structurale, dar n-au reusit sa cheltuiasca pana azi niciun cent din ele pentru reabilitare. Desi cel putin doi fosti ministri ai mediului recunosc incapacitatea autoritatilor de a gestiona problema, azi toate CET-urile au autorizatii de mediu, iar functionarii care ar trebui sa le controleze sustin ca emisiile se afla in limitele legale. In lipsa unor studii si a masuratorii

independente, nu ne ramane decat sa-i credem pe cuvnt si sa tragem aer in piept cu prudenta.

Text de Dollores Benezic

O Betty cea urata dorita de toti

Cosurile inalte ale CET-urilor, instalate in anii '60 la marginea oraselor, au inceput sa scoata nori mai stravezii de cand am fost obligati sa ne conformam normelor europene. Dar asta nu pentru ca ne-ar fi preocupat protectia mediului, ci din cauze conjuncturale. Inchiderea marilor intreprinderi care necesitau energia produsa de CET-uri, orientarea populatiei catre centralele de apartament si inlocuirea pacurei ieftine cu gazele scumpe de la rusi, mai putin poluante, au contribuit la o conformare aparenta a marilor poluatori energetici ai Romaniei la normele europene de mediu.

Sistemul de cogenerare este, peste tot in lume, cel mai eficient economic. La noi, tehnologia veche, lipsa investitiilor si inlocuirea pacurei cu gazul (mai scump, dar mai putin poluant) au facut din CET-uri instalatii nerentabile economic, care au inghitit sume exorbitante de la buget. Ca sa produca un surub, Romania consuma de trei ori mai multa energie decat restul tarilor europene.

Aceasta ineficienta energetica se contabilizeaza de ani intregi in buzunarele abonatilor la incalzirea centrala, dar si in bugetul national, adica buzunarele tuturor romanilor. Statul a subventionat tot timpul pretul gigacaloriei produse cu de trei ori mai mult combustibil decat era necesar, astfel incat cetateanul de la bloc sa-si permita intretinerea. Subventiile au fost interzise de UE din 2007, care ne-a pus, in schimb, la dispozitie fonduri europene ca sa restructuram si sa rentabilizam productia de energie.

Desi nerentabile economic, CET-urile au fost niste „pietre de moara” dorite, in mod paradoxal, de multi. Disputate ani la rand intre primarii si Ministerul Economiei, CET-urile au ramas, precum copilul cu prea multe moase, cu buricul netaiat.

Bucuresti, de 5 X poluare

In tabloul national al poluarii, cele cinci CET-uri din Bucuresti reprezinta un punct critic, dupa cum recunoaste fostul ministru al mediului Attila Korodi.

Impreuna cu reseaua de distributie a Regiei Autonome de Distributie a Energiei Termice (RADET), CETurile au facut din Bucuresti cel de-al treilea mare oras termoficat din Europa, dupa Moscova si Varsovia. Istoria „cenusareselor” Capitalei e cunoscuta cel mai bine de Tudor Popescu, seful

Agentiei Municipale pentru Eficientizare si Reglementare in domeniul Energiei Bucuresti (AMEREB). Agentia a fost infiintata in 2000 de Primaria Capitalei pentru a elabora strategiile energetice locale si a media disputele intre clienti si prestatori. „Construirea uzinelor utilizate la incalzirea Bucurestiului s-a facut pe baza unor proiecte rusesti sau cehesti si se bazeaza pe tehnologia anilor '50, cand nu existau studii privitoare la efectele nocive ale poluarii. Ulterior, la nivel mondial, deoarece pacura se folosea ca principal combustibil pentru energie, s-au pus la punct tehnologii pentru desulfurarea pacurei inainte de ardere sau tehnologii de purificare a gazelor arse si a emisiilor de noxe”, explica Popescu.

Din punctul de vedere al mediului, spune el, Bucurestiul este unul dintre cele mai neglijate orase, primul in topul capitalelor din UE.

„Conform traditiei romanesti, dispunem de programe, studii, analize si promisiuni, UE ne-a alocat fonduri de care nu ne-am folosit. Din ce cauza? Din lipsa de efort pentru materializare, care e un sport national, adica lipsa poftei de munca si politizarea excesiva a tuturor actiunilor din Romania”, rezuma Popescu cauzele pentru care Bucurestiul este singura capitala europeana fara statie de epurare a apelor si fara gropi ecologice de gunoi.

„CET-urile sunt si ele elemente poluatoare, cu emisii de dioxid de carbon, dioxid de sulf, care determina ploii acide (asta e vizibil pe acoperisurile din tabla ale cladirilor), pentoxid de vanadium (component existent in pacura) si alte elemente corozive din cosurile CET-urilor”, explica el.

Pacura e ieftina, dar poluanta

Ca avantaj al CET-ului in fata centralelor mici de cartier sau apartament, combustibilul se arde la marginea orasului (unde si erau pozitionate la inceput), permitand prelevarea gazelor in cantitate completa intr-un loc controlabil, cu ajutorul tehnicilor de tratare a gazelor arse.

Prin ardere, gazul produce dioxid de carbon si apa, deci poluarea e redusa comparativ cu arderea pacurei, care emite, pe langa CO₂, dioxid de sulf si oxizi de azot. Pacura se mai arde totusi in perioadele de iarna, cand presiunea gazelor scade sau cand se supara Putin pe Europa. Oficialii SC Electrocentrale Bucuresti SA (ELCEN) sau ai Ministerului Economiei trec insa sub tacere cantitatile de pacura arse.

Ca indiciu, in prima luna a acestui an, ELCEN Bucuresti negocia cu Petrom achizitia a 200.000 tone de pacura la pretul total de 60 de milioane de dolari. Cantitatea ajungea pentru 40-50 de zile, la un consum de 4.000-5.000 tone de pacura zilnic.

CET-urile ar trebui sa fie la primarie

In mod ideal, un CET care apartine primariei ar trebui sa furnizeze curent consumatorilor locali la pret preferential (pretul de cost), iar diferenta de curent ramasa sa mearga in sistemul national. Energia termica ar fi si ea mai ieftina. Tudor Popescu spune ca „acum CETurile injecteaza curentul cu 60 de dolari-MW-ora in sistemul national, iar primariile il cumpara cu 100-150 de dolari-MW-ora”.

In Bucuresti insa, si daca ar reveni la primarie, CET-urile n-ar mai putea sa alimenteze preferential consumatorii casnici deoarece curentul ar tranzita retelele privatizate ale Electrica si Transelectrica. „Reteaua de electricitate a orasului a fost vanduta la Transelectrica, desi IDEB-ul apartinea orasului. E ca si cum cineva ne-ar vinde transformatorul care alimenta blocul cu electricitate. Iar Electrica a fost luata de italieni. Prin urmare, acum solutia ar fi sa preiei CET-urile, sa le legi intre ele printr-un sistem nou, adica sa ne facem alt IDEB, ceea ce e o nebulie”, explica Popescu.

Povestea scrisorilor pierdute

La Bucuresti pare a fi batalia cea mai mare. Transferarea CETurilor a cunoscut din 2006 incoace o corespondenta asidua, demna de un roman de amor, si se desfasoara si in prezent. Culmea ironiei, actualul ministru al economiei, Adrian Videanu, a ajuns astazi sa-i refuze primarului Oprescu ceea ce el insusi cerea in 2006, din postura de primar, ministrului economiei de atunci.

In iunie 2006, primarul Adrian Videanu ii cerea CET-urile ministrului industriei de atunci, Codrut Seres. Doua luni mai tarziu, Seres ii raspundea lui Videanu ca e de acord cu predarea CET-urilor Vest si Progresul, urmand ca restul sa fie transferate dupa contractarea unor investitii de modernizare. Schimbul de amabilitati nu s-a fructificat insa nici macar in cazul celor doua CET-uri agreate.



Videanu a reluat corespondenta cu urmatorul ministru al economiei, Varujan Vosganian, aducand ca argument strategia energetica a Capitalei si reducerea costurilor de productie a energiei termice. La finalul scrisorii, el a facut o referire la favorizarea de catre ministru a unor „grupuri de interese imorale care inca se mai manifesta in domeniu”. Tradus, ceea ce-i scria democratul Videanu liberalului Vosganian insemna ca ELCEN produce in principal curent, pe care-l vinde ieftin „baietilor destepti”, dar ca sa-si scoata cheltuiala incarca nepermis factura la caldura a municipalitatii si a cetateanului, profitand de faptul ca nimeni n-a putut vreodata sa-i controleze randamentul. Idee buna, rezultate slabe. In programul de guvernare 2004-2008 si, implicit, in tratatul de aderare a Romaniei la UE, era prevazut ca CET-urile sa treaca din administrarea Ministerului Economiei in custodia primariilor, astfel incat acestea sa aiba un control mai bun asupra pretului gigacaloriei.

In Bucuresti, insa, Primaria Capitalei cheltuieste lunar un milion de lei ca sa subventioneze pretul gigacaloriei, stabilit de Autoritatea Nationala de Reglementare in Energie (ANRE) la nivel national la 287 de lei. Cetateanul plateste numai 175 de lei, restul fiind suportat de autoritati. In multe zone din tara insa, pretul de referinta e depasit cu mult de pretul real de productie, cum ar fi cazul Iasiului, unde o gigacalorie costa 400 de lei. Trecerea CET-urilor la primarii s-a facut doar in 18 localitati din tara, iar acestea nu sunt toate si exemple fericite de bune practici. Unele au dat faliment pentru ca primariile s-au dovedit incapabile sa le gestioneze.

„Baietii destepti” si autoritatile „fraiere”

Adresa primarului s-a soldat cu esec evident deoarece se inscria si in campania dusa in acel moment de presedintele Traian Basescu impotriva „baietilor destepti din energie”. Adica acele firme care cumparau energia ieftina de la gardul CET-urilor si o revindeau mai scump in sistemul energetic national.

Vosgianian nu s-a lasat mai prejos si i-a scris lui Videanu ca CET-urile pe care le vrea el nu pot fi date primariei pentru ca de ele ar depinde securitatea sistemului national de electricitate. Vosgianian l-a mai asigurat pe Videanu ca pretul gigacaloriei nu e influentat totusi de apartenenta la ELCEN sau la primarie, mai ales in conditiile in care CET Sud si Grozavesti sunt deja asociate cu firme straine private, cu care dezvoltă programe de investitii ce vor duce la modernizarea capacitatilor de productie, si urmeaza sa se modernizeze la fel si CET Titan. Motivatia lui Vosgianian pentru asocieri e data de incapacitatea financiara a statului de a face investitii. Insa ea nu statea deloc in picioare in conditiile in care UE tocmai ne pusese la dispozitie 1,2 miliarde de euro pentru investitii de mediu si 700 de milioane de euro pentru cresterea competitivitatii economice. Indiferent de cine ar fi apartinut CET-urile, ELCEN putea accesa fonduri europene nerambursabile pentru realizarea acestor investitii.

Contactat de „Green Report”, Varujan Vosgianian a declarat: „E prima oara cand aud chestia asta. Trebuia sa spuna atunci ca sunt fonduri pe mediu. Si, pana la urma, ce conteaza de cine apartin CET-urile? Adica fumul ala pe care-l scot nu e la fel de otravitor, indiferent de cine apartine centrala?”.

El arata ca nu a fost de acord sa transfere CET-urile la primarie din doua motive: „1. ELCEN face parte din Termoelectrica si e foarte important in mentinerea sigurantei sistemului energetic national in momentele de criza, cum ar fi pe perioade de seceta sau daca se opreste reactorul nuclear si 2. primaria voia sa preia CET-urile ca sa nu mai plateasca datoriile, deci cum sa dai o companie pe mana unui datornic?”.

Astazi, ministru al economiei este chiar fostul primar Adriean Videanu. El primeste acum scrisori de la Sorin Oprescu, primarul Capitalei, care ii cere CET-urile pentru aceleasi motive: strategia energetica a orasului si controlul asupra pretului gigacaloriei. Videanu nu a raspuns inca scrisorii primite chiar pe 1 aprilie 2009 de la Oprescu.

De ce nu s-au cheltuit banii?

CET-urile bucurestene au pierdut si ocazia de a se reabilita din fondurile existente prin Programul Operational Sectorial de Mediu (POS de Mediu), care ofera finantari de 1,28 miliarde de euro. „Bucurestiul poate fi considerat o prioritate si un punct critic in ceea ce priveste poluarea, insa nu a fost eligibil pentru ca CET-urile nu erau la primarie, iar POS de mediu se adreseaza numai autoritatilor locale”, ne-a explicat fostul ministru al mediului Attila Korodi.

Sulfina Barbu, un alt fost ministru al mediului, nu intelege de ce autoritatile romane nu au vrut sa cheltuiasca banii europeni: „In 2007, BERD ne-a pus la dispozitie 3 miliarde de euro, bani care sa fie cheltuiti in complementar cu fondurile UE, si aveau in vedere investitii in termoficare, de la CET-uri pana la utilizatorul final (inclusiv reabilitarea blocurilor). Premierul Tariceanu a preferat sa nu continue programul cu BERD, program pe care bulgarii, de exemplu, l-au dus pana la capat. Acum, cele mai multe trenuri pe fonduri europene sunt pierdute. Au fost fonduri multe in 2007-2008, dar scandalurile politice si lipsa de preocupare a lui Tariceanu - care a preferat sa cheltuiasca 10 euro de la buget decat sa puna un euro de la noi si 9 de la UE - si-au spus cuvantul”, acuza Sulfina Barbu. Fostul ministru spune ca astazi CET-urile ard gaze in loc de pacura tocmai ca o cerinta a UE, ca sa nu mai polueze.

Potrivit site-ului Autoritatii pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale din Ministerul Finantelor, niciun CET nu figureaza pe listele de proiecte aprobate, finantate sau in asteptare, nici pe POS de Mediu, nici pe POS Cresterea Competitivitatii Economice.

In prezent, Romania dezvoltă 12 proiecte de tip „Implementare in comun” cu tari partenere, care insumeaza 40 de milioane de euro si o reducere de emisii de 7,5 milioane tone CO2 echivalent. Niciuna dintre cooperari nu vizeaza vreun CET din Capitala.

Cel mai mare poluator, „in norme”

Daca fostii ministri ai mediului recunosc problemele, functionarii pusi sa masoare nivelul noxelor considera ca, desi au ramas cel mai mare poluator al Capitalei, CET-urile bucurestene „se incadreaza in norme”. Mihai Manzat, comisar al Garzii de Mediu Bucuresti, spune ca toate CET-urile functioneaza

in normele europene de poluare, ca urmare a faptului ca ard gaz, dar si datorita investitiilor pe care le-ar fi facut ELCEN in reabilitarea unor unitati de productie: „Vara functioneaza pe gaz metan, iar iarna dau caldura din cazanele de apa fierbinte (CAF-uri), care vara nu sunt pornite. CAF-urile au perioada de tranzitie pana in 2014 - timp de 20.000 de ore. Pana acum au ars numai 5.000 de ore. In plus, inainte de 2007 mergeau pe pacura cu continut mare de sulf, acum folosesc numai pacura cu 1% continut de sulf. CET Vest a facut si o investitie foarte mare din punctul de vedere al emisiilor de NOx (oxizi de azot) si a ajuns acum la jumatate fata de limita prevazuta de UE. Are si monitorizare on-line pe cos. Nu sunt probleme acolo, investitia cu Siemens este cea mai moderna din sud-estul Europei. Daca

toate ar fi ca aceasta instalatie noua, am fi mai avansati decat restul Europei”, se entuziasmeaza Manzat. El admite totusi ca iarna, cand scade presiunea la gaze, CET-urile mai folosesc pacura cu sulf 1%, „dar daca merg 50% pe gaz si 50% pe pacura, se incadreaza in cerintele UE”.

Tot el recunoaste si ca CET Sud si Progresul folosesc pacura, desi n-ar mai trebui, deoarece nu au facut pana acum reabilitarile necesare pentru mediu. Dar „din 2007





pana acum nu au fost depasite valorile de noxe, poate, doar asa, accidental. Iarna s-ar putea sa mai polueze, dar oricum se face monitorizare”, asigura Manzat.

„Nu traficul e principalul poluator, ci CET-urile. Pai, in 2001, numai CET Sud, cand functiona pe pacura, scotea pe cosul acela mare de beton intr-o ora cat toate masinile la un loc, aproape de patru ori mai mult decat norma. Asa e, CET-urile sunt cel mai mare poluator al aerului din Bucuresti, dar prin investitiile facute se incadreaza in valorile-limita stabilite”, explica Manzat paradoxul.

Din inaltul cosului, emisiile se vad mai mici

Declaratiile lui Manzat contrazicun studiu al Agentiei de Protectie a Mediului Bucuresti (APMB), potrivit caruia traficul ar fi principalul poluator al Capitalei, urmat de CET-uri si constructii. Gabriel Ciuiu, sef serviciu monitorizare din APMB, contrazice insa si studiul proprii institutii, si pe colegul de la Garda de Mediu.

In privinta CET-urilor, el se arata foarte indulgent: „CET-urile au un nivel de emisii destul de mare, dar cosurile sunt destul de inalte, iar poluarea e mai departe de Bucuresti. Oricum, situatia e buna, nu se mai arde pacura decat 1%, iar instalatiile au derogare de la UE pana in 2014. Exista echipamente care monitorizeaza automat emisiile de noxe, iar fata de anii anteriori au trecut pe gaze. Situatia cea mai grava din punctul de vedere al poluarii de la CET-uri s-a inregistrat in 2005-2006”, ne linisteste si Ciuiu.

Analize si controale inexistente

Daca oficialii ne indeamna sa respiram cu incredere, specialistii independenti se arata mai sceptici. Ei spun ca modul de functionare actual al instalatiilor speculeaza la maximum o slabiciune a directivei europene, care da derogari pana in 2014. Folosind gazul natural drept combustibil, cantitatea de poluanti emisa e mai redusa. Insa, arata ei, exista si reversul medaliei: gazul e scump, echipamentele lucreaza la performante reduse si, implicit, energia produsa e scumpa si la limita competitivitatii.

„In ceea ce priveste pacura cu 1% sulf, am serioase dubii cu privire la incadrarea in normele legale, pentru ca nu doar continutul de sulf redus garanteaza ca limitele la emisie sunt respectate. Apoi, nu exista inca un sistem coerent de control al respectarii cerintei legale de a utiliza exclusiv pacura cu sulf <1%.

Desi controlul calitativ regulat al compozitiei combustibililor si raportarea acestor informatii catre autoritatile de mediu sunt cerinte europene, rareori aceste lucruri sunt puse efectiv in practica si, mai mult, nu am auzit pana acum vreo autoritate care sa vina sa faca propriile analize la pacura utilizata la CET-uri”, ne declara un specialist in domeniu, care a dorit sa-si pastreze anonimul.

Potrivit acestuia, ideea cu gazele care sunt evacuate la inaltimi mari este partial adevarata. Rezolvarea problemei poluarii generate de CET-uri nu ar trebui sa stea in instalarea unor cosuri cat mai inalte. „Desi poluarea, din punct de vedere cantitativ, s-a redus in ultimii ani, totusi nimeni nu a facut o examinare atenta de genul sursa-cale de transmitere receptor, pentru a determina cu adevarat consecintele poluarii pana la receptor, care nu este in mod obligatoriu necesar sa fie zone rezidentiale. Poluarea se poate manifesta inclusiv prin pierderea productivitatii agricole in zonele afectate, daca ar fi sa luam cazul cel mai fericit”, mai arata sursa citata.

ELCEN a investit 75.000 de euro!

Intr-un raspuns oficial acordat ”Green Report”, conducerea ELCEN a tinut sa sublinieze ca centralele sale respecta cerintele UE, aratand ca a investit pana acum 320.000 lei in reducerea impactului de mediu. Suma, echivalenta cu 75.000 de euro, este insa infima comparativ cu sutele de milioane de euro de care CET-urile ar fi putut beneficia din fonduri europene. Investitiile ELCEN au fost realizate in mare parte in perioada de preaderare 2005-2007, din surse proprii, cu prioritate pentru grupurile de cogenerare din centralele din Bucuresti si Constanta. Potrivit companiei, emisiile poluante atmosferice de NOx s-au redus cu circa 50% prin implementarea arzatoarelor cu NOx redus la instalatiile mari de ardere, iar emisiile de SO2 au scazut cu circa 65% prin utilizarea pacurii cu continut de sulf (<1%) si cresterea ponderii gazului natural in structura de combustibil utilizat. 3 miliarde de euro a pierdut Romania pentru ca nu a accesat fondurile BERD pentru reabilitarea CET-urilor.

Subventii pentru ineficienta

Ministerul Economiei a refuzat sa raspunda la intrebarile „Green Report” referitoare la nivelul investitiilor facute de ELCEN in reabilitarea CET-urilor si de ce ele nu au facut obiectul proiectelor finantate prin axa 4 din Programul Operational Sectorial Cresterea Competitivitatii Economice (POS CCE), care se refera la reabilitarea sistemelor energetice. Din declaratiile facute in aceasta vara de ministrul Adrian Videanu reiese totusi ca situatia in termoficare nu e nici pe departe atat de roz cum lasa sa



se intelega functionarii de la Mediu. Ministrul a declarat in iunie ca „restructurarea totala a ceea ce inseamna asigurarea cu agent termic” trebuie inceputa cat mai repede si ca intre timp, „pana la realizarea noilor capacitati, Ministerul Finantelor va asigura si in acest an subventionarea a 45% din costul combustibilului consumat de CET - uri”. Si cum Ministerul Finantelor nu ia banii de subventii decat din buzunarele contribuabililor, „noi acum facturam propria neglijenta catre populatie”, conchide Tudor Popescu, seful AMERE B.



Dependenta de pacura si carbune

Romania a obtinut perioade de tranzitie pana in 2013, respectiv 2017 pentru emisii (dioxid de sulf, oxizi de azot si pulberi) pentru anumite instalatii ce intra sub incidenta Directivei 2001/80/CE privind reducerea emisiilor provenind de la instalatiile mari de ardere. De asemenea, prin ratificarea Protocolului de la Kyoto, Romania s-a angajat sa reduca emisiile de gaze cu efect de sera cu 8%, in etapa 2008- 2012, comparativ cu anul de baza 1989.

Potrivit Strategiei nationale pentru energie, Romania este inca in mod semnificativ dependenta de combustibilii traditionali precum pacura si carbunele (46%), utilizati pentru a furniza populatiei urbane servicii de incalzire si apa calda. Continutul de sulf e intre 1,6% si 2%, de aceea desulfurarea emisiilor este singura modalitate de conformare cu cerintele Directivei. Sistemele centralizate de incalzire deservesc, in prezent, peste 1.600.000 de apartamente, din care 571.000 se afla in Bucuresti. Poluarea provenita de la acestea are grave consecinte de mediu, calitatea aerului degradandu-se atunci cand conditiile de dispersie atmosferica sunt precare. Principalii 24 de producatori de energie din Romania au emis, in 2008, o cantitate medie de 496 grame CO₂/kWh, de doua ori mai mare decat media din UE . Cea mai mare parte a centralelor analizate functioneaza in principal pe carbune, cel mai poluant combustibil, media emisiilor fiind de 1.050 grame pe kWh.

Comentarii

